

CASE STUDY

‘KINDEREN HELPEN ONS OM ANDERS TE KIJKEN’ MISSING CHAPTER FOUNDATION WERKT SAMEN MET WATERSCHAP VALLEI EN VELUWE

Theo Brand*

Overheden lopen het risico op een tunnelvisie waardoor ze de aansluiting met de maatschappij verliezen. ‘Van buiten naar binnen denken’ is het devies. Juist waterschappen staan vanwege de klimaatverandering voor grote opgaven. Terwijl tienduizenden scholieren de straat op gaan voor een beter klimaatbeleid, werken waterschappen al geruime tijd aan het aanpassen van de leefomgeving en het beperken van de CO2-uitstoot. “Maar daar kan nog wel een tandje bij. Klimaat gaat over de nabije en verre toekomst en kinderen zijn daarbij heel belangrijke adviseurs voor ons,” zegt dijkgraaf Tanja Klip-Martin over het inschakelen van een Raad van Kinderen.

“Wij geven kinderen een stem in ons werk door het installeren van een Raad van Kinderen. We kunnen gebruik maken van de denkkraft van de jeugd.” Volgens de dijkgraaf staat dit nadrukkelijk naast de educatieve functie die de samenwerking voor de kinderen heeft. “In de eerste plaats zijn de betreffende kinderen onze adviseurs.” Waterschap Vallei en Veluwe betreft al langer inwoners, maatschappelijke organisaties en samenwerkingspartners bij planvorming en beleidsontwikkeling. “Niet voor niets is ons motto: partnerschap als watermerk. Zowel ambtelijk als bestuurlijk zijn er contacten met onder meer terreinbeheerders, agrariërs, bewonersgroepen, gemeenten en het bedrijfsleven. Maar de jongste inwoners waren tot voor kort bij ons nog niet scherp in beeld, althans niet in hun rol als gesprekspartners en adviseurs.” “Natuurlijk leerden we al wel van ons contact met scholen en door het geven van gastlessen. Maar het samenwerken met de Raad van Kinderen geeft duidelijk een andere impuls. Een groep kinderen op een goede manier laten adviseren en daar nadrukkelijk zelf van leren, dat is een belangrijke nieuwe stap voor ons.” Eind 2017 besloot het dagelijks bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe een samenwerking aan te gaan met Missing Chapter Foundation, de organisatie in Nederland die zich hard maakt voor kind-inclusie. Wat is het nut en de noodzaak van kind-inclusie? “Omdat kinderen er recht op hebben en omdat hun creatieve denkkraft beslissingen

beter maakt”, zo meldt de organisatie op haar website. “Missing Chapter agendaert, helpt besluitvormers en faciliteert op allerlei manieren gelijkwaardige dialoog tussen generaties.”

Missing Chapter zorgt ervoor dat kinderen mogen meedenken en dat volwassenen verantwoording afleggen over wat er met hun ideeën wordt gedaan. Want alleen dan voelen mensen zich serieus genomen, legt Laurens Mingelen van Missing Chapter uit. “Aan de hand van actuele vraagstukken brengen we kinderen en besluitvormers in gesprek, om zo tot nieuwe inzichten te komen. Kinderen leren dat het zin heeft om mee te denken, volwassenen leren loslaten en openstaan voor nieuwe denkrichtingen en oplossingen. We begeleiden de stappen, zijn de vertaler tussen kinderen en volwassenen en helpen partners om kind-inclusie zelf in de praktijk te brengen.” Strategisch beleidsadviseur Elmi Vermeij van Waterschap Vallei en Veluwe is met haar projectteam verantwoordelijk voor het traject. Het gaat om een pilotproject voor een periode van drie jaar waarvan het eerste jaar nu achter de rug is. Terugblikkend op 2018 zegt ze: “Kinderen leren ons om zonder frames en oordelen naar situaties te kijken. De kinderen zijn vooral heel open en onbevangen.” Volgens Vermeij moet het voor een organisatie een heel bewuste keuze zijn om te gaan werken met een Raad van Kinderen. “Het heeft allerlei aspecten: bestuurlijk, strategisch en operationeel. Uiteindelijk zijn er veel

* Theo Brand, bedrijfsjournalist bij Waterschap Vallei en Veluwe.

Foto: Berno Wonnink

collega's bij betrokken. Je moet goed weten wat je doet en waarom, maar ook dingen durven loslaten en niet alles vooraf willen invullen. Een dag waarop de kinderen komen adviseren kun je niet eventjes naar je hand zetten. Het voelt soms als schaken op zes borden tegelijk."

Hoe ervaart Mingelen de samenwerking met het waterschap? "Vallei en Veluwe pakt het betrekken van kinderen in besluitvorming heel serieus op," zegt de Missing Chapter-adviseur. "Wat wij belangrijk vinden is dat adviezen van de Raad van Kinderen opvolging krijgen. We zien dat dat op een goede manier gebeurt."

"Advies krijgen van een Raad van Kinderen en met de kinderen in dialoog gaan, levert verschillende dingen op," vervolgt Mingelen. "De kinderen kunnen onverwachte en creatieve inzichten, invalshoeken en oplossingen aandragen voor een probleem. Dat kan volwassenen helpen een probleem anders te gaan zien en er op een andere, effectievere manier mee om te gaan. Echt in dialoog gaan met kinderen over een serieus onderwerp doet ook iets met volwassenen zelf. Kinderen kunnen heel directe vragen stellen en kom dan maar eens met je standaard volwassen antwoord in vage taal. Dat werkt niet. Dus de dialoog met kinderen werkt ook als een spiegel. Dat kan confronterend zijn maar ook inspirerend."

En kinderen hebben een sterk gevoel van rechtvaardigheid. Mingelen: "Een dialoog over een maatschappelijk onderwerp gaat daarom al snel over de morele kant van de zaak. Als volwassene moet je je dan wel een beetje verantwoorden voor wat je doet. Dat laatste vinden we

belangrijk. Uiteindelijk willen we dat volwassenen door de dialoog met kinderen betere beslissingen gaan nemen."

"Overheidsorganisaties zijn er voor ons allemaal, inclusief alle kinderen. Het is logisch dat een overheidsorganisatie bij het opstellen van beleid belanghebbenden betreft. Toch is het nog niet normaal dat als beleid kinderen raakt, ook de inzichten en ideeën van kinderen worden geïnventariseerd en meegenomen. Voor overheidsorganisaties geldt misschien nog wel meer dan voor andere organisaties dat het echt luisteren naar kinderen belangrijk is."

Elmi Vermeij vertelt dat in 2018 de Raad van Kinderen van het waterschap werd gevormd door leerlingen uit de oudste groepen van verschillende basisscholen van onderwijsorganisatie Leerplein050 in Apeldoorn. Het ging om kinderen uit de zogeheten plusklas, groep 9, die extra uitdaging krijgen. "We stelden hen als vraag: 'Hoe kan het waterschap de regio helpen om te gaan met de gevolgen van de klimaatverandering?'. Deze hulpvraag vroeg om verheldering. Want: wat doet een waterschap? Wat is een regio? En wat is klimaatverandering eigenlijk? Het was goed om samen met de kinderen de vraag helder te krijgen, voordat de kinderen er op hun eigen manier op konden reageren."

De kinderen kwamen met uiteenlopende reacties. Vermeij: "Wat er bijvoorbeeld uit sprong was de opvatting van kinderen dat het belangrijk is om verschillende beroepsgroepen, zoals loodgieters, dakdekkers en hoveniers, nadrukkelijk bij je missie als waterschap

Foto: Benno Wonink

te betrekken. En dat het waterschap op nieuwe en aansprekende manieren het verhaal moet vertellen dat klimaatverandering vraagt om verandering en aanpassing van onze leefomgeving. Maar het ging ook over afval, prullenbakken en groen.”

Vanuit het projectteam is vervolgens goed nagedacht wat het waterschap kon doen met de adviezen van de kinderen. Het resultaat werd een korte film die tijdens een première in filmtheater de Gigant in Apeldoorn werd getoond aan de kinderen, aan hun ouders en andere bekenden. Het werd een positieve en feestelijke première. Vermeij: “Het advies van de kinderen om meer bekendheid te geven aan groene daken, op hun manier, in hun stad, komt terug in het filmpje. We hebben hier ook meteen de gemeente Apeldoorn bij betrokken.” En het advies over de hoveniers? “Wat de kinderen daar hebben bedacht heeft een plek gekregen in ons programma stedelijk water. Het is dus niet alleen ‘we nemen het mee’ of ‘wat fijn’. Nee, daar hebben kinderen ook geen boodschap aan. En dat is terecht.”

“We voeren intern ook kritische gesprekken met elkaar. Doe je het alleen voor de bühne? Mensen vragen soms ook: waarom doen jullie dit eigenlijk? Waarom wil je met zo’n Raad van Kinderen werken? Is het wel eerlijk? Vaak krijg je dit soort vragen. En daardoor sta je wel onder druk. Maar het is ontzettend goed om hier met elkaar het gesprek over aan te gaan. Heb je het eigenlijke doel wel scherp voor ogen en bereik je het ook? Iedereen die zegt dat het een makkelijk traject is, die heeft het mis.”

Wat heeft Vermeij geleerd van het eerste jaar? “We mogen het toch wat strakker als project behandelen. Het traject organisatorisch stevig neerzetten maar tegelijk zorgen voor ruimte, vrijheid en creativiteit. Dat vraagt om evenwichtskunst. Voor ons team is het zoeken, het is nieuw! Het had veel meer haken en ogen dan ik vooraf dacht. En gelukkig ook veel meer reikwijdte; het geeft meer inzichten dan ik vooraf had gedacht. We verkennen nu of dit een goede manier is om kinderen op een goede manier binnen onze organisatie te laten participeren.”

“Het is geen technisch verhaal en vraagt om zelfreflectie en goed nadenken over hoe je communiceert. Je werkt met kinderen met wie je grapjes kunt maken en waar je tegelijk heel serieus mee samenwerkt, als volwaardige partners. De kinderen zijn onze adviseurs. Ook als we hun adviezen niet overnemen, moeten we dat verantwoorden. Het gaat om wederzijds respect. Het gaat om het luisteren naar een serieuze stem. De kinderen geven veel informatie.”

Vermeij legt uit dat haar projectteam nu bezig is met het maken van een jaarverslag in de stijl van de kinderen. “Daarin vertellen we hoe wij het hebben ervaren en gebruiken de input die de kinderen hebben geleverd. Het is ook experimenteren, uitproberen. En de discussies over dit traject zijn juist leerzaam en leuk.”

Ze legt uit dat in 2019 met een nieuwe Raad van Kinderen wordt gewerkt. “Onze regio telt ruim 1,1 miljoen inwoners en is groter dan alleen Apeldoorn. We zoeken dus voor 2019 naar kinderen in een ander deel van ons werkgebied en dat hoeft zeker geen plusklas te zijn. Als het maar in ons

Foto: Benno Wonnink

werkgebied is. Dit jaar gaan we dus op een andere plek met andere kinderen aan de slag.”

Waterschap Vallei en Veluwe pakt kind-inclusie serieus op. Maar hoe kritisch is Missing Chapter in het algemeen naar organisaties die met hen samenwerken? Laurens Mingelen: “Als we merken dat het alleen om de goede sier gaat, dan gaan we de samenwerking niet aan. Op basis van gesprekken die we vooraf voeren, hebben we vaak wel een goede indruk waarom een organisatie een Raad van Kinderen wil.” Doel van Missing Chapter is dat organisaties het betrekken van kinderen bij besluitvorming na afronding van de samenwerking een vaste plek hebben gegeven in hun organisatie. Mingelen: “Daarom zijn we blij dat het waterschap werknemers van diverse afdelingen uit de organisatie bij de Raad van Kinderen betreft. Zo wordt de Raad van Kinderen van het waterschap bij steeds meer bedrijfsonderdelen bekend.”

Vindt Mingelen de klimaatverandering bij uitstek een thema om kinderen bij te betrekken? “Zeker,” zegt hij. “Omdat het meer hun toekomst is dan de onze. De morele dimensie komt bij klimaatverandering sterk naar voren. Leg een kind maar eens uit dat je het probleem eigenlijk voor je uitschuift. Kinderen kunnen ook andere rollen vervullen. Om klimaatverandering effectief aan te pakken zullen veel verschillende partijen met elkaar moeten samenwerken. Kinderen kunnen meedenken met partijen hoe zo’n samenwerking eruit kan zien.”

Wat hoopt het waterschap uit de samenwerking met de Raad van Kinderen te halen? Dijkgraaf Klip-Martin besluit: “We hopen op inspiratie, energie, inhoudelijke invalshoeken die nieuw voor ons zijn, een spiegel, een ervaring die ons als waterschap nog beter in de samenleving zet. Dat zijn lessen voor ons, ontwikkelingskansen en richtingen voor alle partijen.”

Foto: Benno Wonnink